

Kamers in de as

Het studentenhuus van Madelief en Marrit ging in vlammen op. 'Ik weet dat ik geen kamer meer heb, maar ga er soms toch nog automatisch heen'

Ziekte van Parkinson Psycholoog en voormalig Mare-columnist Willem van der Does verlaat de universiteit twee jaar eerder dan gepland en blikt terug op zijn loopbaan. 'Het schrappen van onze Engelstalige bachelor is een daad van verraad van het college'

6

Mentale nood 'Ons systeem faalt en niemand neemt verantwoordelijkheid'

Bekend door Idles Danny Nedelko (Heavy Lungs) 'zit in een burn-out'

Pieter de la Court-gebouw heet voortaan Agora

Het gebouw van de faculteit Sociale Wetenschappen heeft een nieuwe naam: Agora. De faculteit schrapt de vorige naam ‘Pieter de la Court’ omdat de Leidse lakenhandelaar betrokken was bij kolonialisme en slavernij. ‘Dat staat haaks op onze waarden.’

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO TACO VAN DER EB

‘De beslissing om afscheid te nemen van de naam Pieter de la Court is het resultaat van een zorgvuldig proces van reflectie en dialoog’, schrijft de universiteit op haar website.

‘Historisch onderzoek heeft ons geleerd dat Pieter de la Court, naast dat hij bekendstond als vrijdenker en voorvechter van economische en godsdienstvrijheid en rechten voor migranten, ook nauw verbonden was met kolonialisme en slavernij. Dat staat haaks op de waarden van diversiteit en inclusiviteit die wij als gemeenschap willen uitdragen.’ De aanleiding van het ‘proces van reflectie’ en de daaropvolgende naamsverandering was het opiniestuk ‘Was Pieter de la Court wel een “vrijdenker”?’ van universitair docent geschiedenis Karwan Fatah-Black en vakdidacticus Maatschappijleer aan het ICLON Arthur Pormes in *Mare* van 28 november 2022.

De zeventiende-eeuwse Leidse lakenhandelaar De la Court speelde een voorname rol in de West-Indische Compagnie (wic), die zich in die tijd vrijwel alleen met slavenhandel bezighield.

Ook gaan Fatah-Black en Promes in het stuk in op de quote die naast zijn afbeelding bij het gebouw prijkte: ‘Gelukkig is degene die niemands slaaf en niemands tiran wil zijn.’ Dat citaat slaat niet op de koloniale slavernij maar op politieke overheersing, aldus de auteurs. Na het verschijnen van het artikel volgde ‘een consultatie- en besluitvormingsproces met interne en externe deskundigen’, schrijft de universiteit. Ook verschenen er rapporten over de betrokkenheid van de Universiteit Leiden en de Gemeente Leiden bij kolonialisme en slavernij.

Uit deze publicaties kwam duidelijk naar voren dat de Leidse lakennijverheid met De la

Court als een van de bepalende figuren ‘een sterke verbondenheid had met kolonialisme en slavernij’. Verder werd hij na zijn verhuizing naar Amsterdam ‘grootaandeelhouder en toevoerder bij de vergaderingen van de Heren Negen van de wic’.

De universiteit besloot dan ook tot naamsverandering. Studenten en medewerkers konden suggesties voor een nieuwe naam insturen. Daarbij werd wel de beperking gesteld dat het gebouw niet naar een persoon mocht worden vernoemd, om onaangename verrassingen in de toekomst te voorkomen.

De faculteit ontving 33 inzendingen. Een commissie met vertegenwoordigers van het faculteitsbestuur, de faculteitsraad en het college van bestuur kozen hieruit acht kandidaat-namen waarop medewerkers en studenten van de faculteit konden stemmen: Primula (sleutelbloem, verwijzend naar Leiden als Sleutelstad), Common (de faculteit als gezamenlijke plek), Bloom (representeert groei en bloei), Connection (representeert verbinding tussen mensen en ideeën), Logos (Grieks voor woord, taal, of betekenis), Xanthos (Grieks voor lichtgekleurd, verwijzend naar de kleur van het gebouw), Porticus (zuilengalerij, een plek voor gedachtewisseling) en Agora (een plek om samen te komen).

Agora kreeg 25,1 procent van de stemmen en won de verkiezing. ‘In het oude Griekenland was de agora het hart van de stad: een plek van ontmoeting, dialoog en uitwisseling van ideeën’, schrijft de universiteit. ‘Dit is precies hoe wij ons faculteitsgebouw zien: een open ruimte waar kennis, perspectieven en mensen samenkomen.’

De plaqueette bij de ingang van het gebouw met daarop de naam en beeltenis van De la Court heeft een nieuwe plek gekregen, namelijk aan de buitenwand van collegezaal sc.01.

REPORTAGE

‘Zo’n pretentieuze naam ga ik niet gebruiken’

Wat vinden studenten en medewerkers van de naamsverandering? Ik vond geen enkele van de opties mooi klinken.’

DOOR CARMEN BROUWER

Niet alle studenten zijn op de hoogte van de naamswijziging van de faculteit, zo blijkt uit een rondgang. ‘Ik heb altijd het idee gehad dat dit gebouw het rsw heette’, zegt Loes (19), eerstejaarsstudent psychologie. ‘Ik heb ook echt geen idee waarin ze het hebben veranderd.’

‘Ik verwachtte dat het gebouw zou worden vernoemd naar een persoon, net als de andere gebouwen’, zegt Liz (22), student taalkunde. ‘Maar het klinkt alsof met deze nieuwe naam bedoeld wordt dat je je gedachten kunt uiten in dit gebouw, en dat vind ik wel cool.’

Bibliotheekmedewerker Sjoerd (22), had wel gehoord van de naamswijziging. ‘Ik vind het logisch dat het gebouw een nieuwe naam heeft gekregen als je weet wat Pieter de la Court in het verleden heeft gedaan.’ Merna (21), bachelorstudent psychologie, wist ervan via de assessor van de faculteit, zegt ze. ‘Maar ik vond geen enkele van de opties mooi klinken.’

Een reden voor de naamsverandering is dat ‘de faculteit een diverse en inclusieve kennissamen-schap wil zijn’, aldus de universiteit. Maar critici

twifelen op sociale media aan de inclusiviteit die de naam Agora zou moeten uitdragen: alleen mannen (vrije burgers) mochten immers de Atheense agora betreden.

Tussen de computers op de ICT-afdeling reageren medewerkers huiverig. Een medewerker vertelt dat hij het moeilijk vindt zijn echte mening over de naamswijziging te delen, omdat hij bang is voor negatieve reacties van zijn collega’s. Medewerker Milan Raaphorst zegt Agora een prima naam te vinden. ‘Ik dacht dat ze voor een andere optie zouden gaan, een die met een P begon, omdat het eerst het Pieter de la Courtgebouw was.’

Bij de cateringmedewerkers zal de naam niet snel ingeburgerd raken, zegt een van hen. ‘Ik werk al zo lang in dit gebouw dat ik de nieuwe naam Agora niet snel ga gebruiken: ik zal het rsw of de afkorting rdlc (de afkorting voor Pieter de la Court-gebouw, red) blijven noemen.’

‘Ik denk dat Agora niet gebruikt zal gaan worden’, vermoedt universitair docent psychologie Roy de Kleijn. ‘De meeste studenten en medewerkers hebben het gebouw altijd al “het rsw” genoemd, dus ze

hadden die naam ook kunnen aanhouden.’

De Kleijn heeft bij de verkiezing voor een nieuwe naam een blanco stem uitgebracht. ‘Ik vind Agora zo pretentius klinken, kom op man. Ik zou het logischer vinden als het gebouw wordt vernoemd naar de weg waar het aan ligt, net als de faculteit in Den Haag.’

Voorheen hing er bij de ingang van de faculteit een enorme plaqueette met daarop de beeltenis van De la Court en een quote van zijn hand: ‘Gelukkig is degene die niemands slaaf en niemands tiran wil zijn.’ De plaqueette hangt nu naast de grote collegezaal in het souterrain, een plek waar veel studenten en medewerkers dagelijks komen.

‘Op dit moment wordt nog gewerkt aan de voltooiing van een bordje dat we erbij willen plaatsen en waarop de juiste en volledige historische context van de vorige naam van het gebouw wordt geduid’, legt een woordvoerder van de faculteit uit. ‘We willen die geschiedenis niet wegstoppen, integendeel.’

➤ Zie ook pagina 8: ‘Nieuwe naam is een blunder’

Stop de paperitus: laat ons elke week minstens een héél boek lezen

Terwijl de goede voornemens in laat januari met de schaarse sneeuwval alweer zijn gesmolten en de winteravonden nog steeds in genadeloze donkerte de dagen kleineren, druppelen de ouders van mijn leerlingen een voor een binnen voor een heilzaam functioneringsgesprek over hun kind.

Het is het zoveelste onvoorziene extraatje als docent op een middelbare school: je bent behalve lesboer op slag klantenservicemedewerker, maar dan onbetaald, voorbij zessen en terend op het laatste saucijzenbroodje uit de kantine.

Halverwege de eindeloze luistersessies waarin je vooral problemen en zorgen van ouders glimlachend en omzichtig moet terugkaatsen naar hun eigen opvoedingsterrein, zie ik een troetelmoeder teruglopen naar mijn lokaal, met wie ik hoopte tot een acceptabel ‘n8-leer-meer-actieplusplan’ te zijn gekomen voor haar kansparel. Ik hoor haar vlakke hakjes zenuwachtig in mijn oor galmen op het rusteloos ritme van haar miemelstem waarmee ze me zojuist de oren van het hoofd vroeg. Ik probeer voorzichtig mijn lokaal in te vluchten door net te doen alsof me iets te binnen schiet, maar ze is me voor.

‘Meneer Laban! Hallo! Meneer Laban!’ Ach, denk ik tenslotte, hiervoor sta ik hier toch vanavond, laat ze me dan maar helemaal leegtrekken, en ik beantwoord haar geroep met een knikje.

‘Ik wilde u nog even bedanken voor het feit dat Kemal weer sinds tijden een heel boek heeft gelezen. Het gebeurt toch zelden meer vandaag de dag dat ze een boek helemaal uitkrijgen, wie vraagt dat nog van ze?’ Maar in uw lessen ontkomen ze er niet aan. Dank u wel!’

Ik was aangenaam verrast door dit bijzondere compliment en we babbelden geanimeerd nog wat na over leesonderwijs, boekenlijsten en haar eigen goeie ouwe

schooltijd, waarin ze ook nog hele boeken lazen.

Tjongejongje, een heel boek, moet je nagaan. Je begon bij een kwetsbare cover, bloot voor het blote oog, en je doorkruist alle pagina’s op de trage tred van een kuierende pelgrim, op zoek naar een zin achter de zinnen, totdat er ergens een laatste punt valt, en je je reis hebt voltooid in de sprekende ruimte van het bezielde wit en je als een nieuw mens herrijst uit oud papier. Een heel boek, dat is geen tijdverdrijf of huiswerk, maar een levensreis,

Wanneer worden we serieus genomen en uitgetild boven het snelstudeerniveau?

geestesvuur, bekering. Een heel boek, sla je nooit dicht, maar breekt je open. En wie leest er nu nog een heel boek?

Studenten in ieder geval niet. Het hoeft ook niet, want niemand vraagt van ons om voor welk vak dan ook een heel boek te lezen. We lijden universiteitsbreed aan chronische paperitus, een hoogst actuele en ernstige kwaal die bollebozen schandelijk koeneert.

Werkelijk, het is papier na papier, alsof we niet de aandachtsspanne of het denkvormen hebben om meer dan dertig pagina’s te lezen. Maar oh nee, help! Studielast en prestatiedruk. We moeten het wel *passable* houden en *study overloads* voorkomen. Daarom doen we aan *tailored study content* en vragen we van het studentengrout om drie bulletpoints plus een conclusie te onthouden, of althans, de *slides* van Brightspace twee uur voor het tentamen niet te vergeten.

Alsjeblieft zeg, wanneer worden we een keer serieus genomen en boven ons snelstudeer-niveau uitgetild? Laat ons knauwen en sjouwen met hele boeken, een argumentatieve samenvatting schrijven, hoofdstukken analytisch aan elkaar verbinden, voorbeelden op overtuigingskracht toetsen, ter plekke de rode draad verwoorden, oftewel met bloed, zweet en tranen opgedane studievaardigheden van onze middelbare schooltijd doorontwikkelen.

Laat ons niet verzwelgen in de klikkolder van een efemere swipewereld vol kant-en-klare AI-antwoorden, maar broeden op een idee, bijten op bladzijden en boren in gedachtegangen. Geef ons minstens per collegeweek een heel boek, niet een reeks voorspelbare pauperpapers, niet een banaal opinieartikel van achthonderd woorden, niet de introductie van *Orientalism*, maar gewoon een heel boek. Als iets ons kan onderscheiden in dit manische mediatijdperk is dat we na onze studententijd kunnen zeggen, dat we wel een heel boek hebben gelezen.

Henrik Laban is docent Nederlands en volgt de lerarenmaster

Datalek bij nieuw administratiesysteem

Bij de overstap naar het nieuwe administratiesysteem BAS InSite heeft een datalek plaatsgevonden. Huisadressen van bestuurders en de beveiligde hoogleraar rechten Afshin Ellian waren voor alle universitaire medewerkers vindbaar.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK EN
MARK REID

Dat ontdekte *Mare* op de ochtend waarop het SAP-systeem werd vervangen door het nieuwe BAS InSite. Dat vervangt SAP Self Service en onderdelen van het Serviceplein.

Het ging mis bij het overhevelen van de declaratiegegevens naar het nieuwe systeem. Doordat het inkoopportaal niet goed was afgeschermd, was de database doorzoekbaar op naam, adres of land. Op die manier konden alle relaties van de universiteit worden ingezien: ook privépersonen die ooit een declaratie hebben ingediend.

Bij die personen stond ook hun huisadres en soms ook telefoonnummer vermeld. Onder meer de adressen van huidige en voormalige leden van het college van bestuur, zoals Sarah de Rijcke, Hester Bijl, Martijn Ridderbos en Carel Stolker, waren te vinden in de database. Ook de adressen van decanen en de beveiligde hoogleraar rechten Afshin Ellian waren vindbaar.

Mare deed melding van het lek bij het ISSC. Naar eigen zeggen was die afdeling toen al op de hoogte van het probleem. Volgens universiteitswoordvoerder Mischa van Vlier was het lek om kwart voor drie 's middags verholpen. Hij bevestigt dat iedereen die de afgelopen jaren een declaratie heeft ingediend, tijdens het lek in de database was terug te vinden. 'Het overzicht bevat alle crediteuren, inclusief personen.'

De fout ontstond omdat er 'geen onderscheid werd gemaakt tussen privé-crediteuren en al onze andere crediteuren', licht Van Vlier toe. 'Dat laatste verbaast ons eigenlijk, omdat wij eerder een pentest hebben laten uitvoeren, en dit euvel daar niet uit naar voren kwam.'

De database heeft uiteindelijk een ochtend en deel van de middag opengestaan voor medewerkers. 'Eerder was het alleen zichtbaar voor beheerders', aldus Van Vlier.

De universiteit gaat melding van het lek maken bij de Autoriteit Persoonsgegevens. 'Dit betekent overigens niet per se dat we alle mogelijke betrokkenen moeten benaderen', zegt Van Vlier. 'Dat wordt uitgezocht.'

De universiteit werkte meer dan twintig jaar met SAP, maar volgens de universiteit voldoet dat systeem niet langer aan de eisen en valt de ondersteuning van de leverancier in 2027 weg. Alle medewerkers krijgen met het nieuwe BAS InSite te maken: alle financiële en personele administratie zit erin verwerkt, zoals verlofaanvragen, declaraties en salarisspecificaties. Kosten van de operatie: 13 miljoen euro.

Vorige maand nog sprak de universiteitsraad kritische woorden over de complexe transitie. 'Ik hoor veel verontrustende geluiden', zei raadslid Patrick Klaassen (UB) destijds. 'Er wordt veel getest. Ik weet dat er heel veel open eindjes zijn.'

Vice-collegevoorzitter Timo Kos zei toen te verwachten dat het vanaf de start op 5 januari een drukke periode zou worden voor het personeel achter de implementatie. Hij sprak toen de hoop uit dat 'alles in een keer goed draait' en dat mogelijke problemen 'stapsgewijs' zullen worden opgelost. 'Het zal wel even pittig worden allemaal.'

@WeekbladMare

Een klas per maand

De geestelijke gezondheidszorg schiet tekort, juist bij de jongeren die de hulp het hardst nodig hebben. Het systeem faalt en er wordt te weinig samengewerkt, waarschuwt onderzoeker Rianne de Soet. 'Niemand neemt de verantwoordelijkheid.'

DOOR LISA BOSHUIZEN
FOTO 113 ZELFMOORDPREVENTIE

Zelfdoding is de grootste doodsoorzaak onder jongeren', vertelt Rianne de Soet, onderzoeker bij IUMC Curium, het academisch centrum voor kinder- en jeugdpsychiatrie. De steeds grotere druk van sociale media, zorgen om de toekomst en het moeten neerzetten van 'het perfecte plaatje' dragen bij aan de ontwikkeling van psychische problematiek bij jongeren. Deze week startte het GGZ-platform 113 Zelfmoordpreventie een campagne om aandacht te vragen voor het feit dat er maandelijks een schoolklas overlijdt door zelfdoding: gemiddeld 26 jongeren. In de hoop het taboe te doorbreken en de drempel naar hulp te verlagen, stelde de organisatie in samenwerking met nabestaanden een schoolfoto samen van overleden jongeren. Op lessenvoorhetleven.com zijn hun verhalen te lezen.

De wachtlijsten voor het krijgen van hulp zijn enorm lang, legt De Soet uit. Er ligt volgens haar een nadruk op 'lichte' en 'makkelijk behandelbare' problemen, zoals ADHD of een fobie. 'Maar juist de GGZ, die de allermoeilijkste problemen behandelt, loopt helemaal vol.' Juist die doelgroep heeft de hulp hard nodig en loopt het meeste risico op zelfdoding. De Soet werkte elf jaar lang bij het Leger des Heils en maakte daar mee hoe jongeren met langdurige problematiek steeds

weer van het kastje naar de muur werden gestuurd. 'Er is onvoldoende aandacht voor complexe problemen. We zijn continu bezig met het bestrijden van symptomen.'

In haar promotieonderzoek *Shared Roads, Shared Risks* onderzocht De Soet jongeren met complexe problematiek die al jarenlang hulp krijgen maar weinig resultaat zien. 'De jongeren zelf zijn niet complex, maar hebben jarenlang niet de juiste zorg gekregen en zijn steeds weer doorverwezen. Ook weten zij hun problemen goed te maskeren, en stapelen psychische problemen zich op.'

Daardoor krijgen ze het gevoel dat ze niet te helpen zijn. Hun wereld wordt steeds kleiner en hun toekomst uitzichtloos. 'Het ligt niet aan de motivatie. Deze jongeren willen heel graag herstellen. Maar ze durven er niet op te vertrouwen dat het deze keer wél werkt.'

Door werkdruk en beperkte financiële middelen, richt de geestelijke gezondheidszorg zich te veel op het oplossen van de klachten en niet op de oorzaak daarvan. 'De behandelings zelf zijn heel goed, die hoeven ook echt niet weg. Maar de jongeren worden te snel losgelaten. Je hebt iemand nodig die heel lang bij je blijft en zegt: "Ik blijf bij je en we gaan samen ontdekken wie je bent en wat ervoor zorgt dat jij je zo voelt."' Nu gebeurt het tegenovergestelde. Iemand wordt bijvoor-

beeld aangemeld met een depressie, maar dan komt er ook eetproblematiek bij of is er sprake van zelfbeschadiging of suicidale gedachten. De klachten veranderen steeds. Hulpverleners worden vaak meteen afgerekend op de verbetering van klachten: als iemand binnenkomt met een eetstoornis, wil je dat die persoon weer een gezond BMI krijgt en kan uitstromen.

'De ernst zit hem in het uitvallen op verschillende gebieden: school, thuis, het sociale netwerk. De echte oorzaak van problemen kunnen herkennen en begrijpen kan alleen door een relatie op te bouwen, net als met een goede vriend of vriendin. Soms zijn jongeren al acht jaar in behandeling en ontdekken dan dat in de kindertijd iets heel heftigs is gebeurd.' Versplinterde expertises zorgen ervoor dat er geen maatwerk wordt geleverd. In de jeugdpsychiatrie zijn veel jongeren die een verslaving hebben, maar de kennis daarover zit vooral bij de verslavingszorg. 'We kunnen veel leren van elkaar', vindt De Soet. 'Daarom moet er meer worden samengewerkt. Niemand neemt de verantwoordelijkheid. Behandelaren kunnen het spannend vinden om met deze doelgroep aan de slag te gaan, want als het misgaat, kun je verantwoordelijk worden gehouden voor de gevolgen. Zo worden jongeren steeds doorgestuurd.'

Ook zou het oordeel van de buitenwereld over (de behandeling van) psychische problematiek moeten veranderen. 'Als samenleving kijken wij anders naar fysieke en mentale problemen. Als er iemand doodgaat aan complicaties na een lang behandeltraject, zijn we heel snel met het beschuldigen van wat niet goed is gegaan. Maar als iemand sterft omdat de kankerbehandeling niet is geslaagd, kijken we daar veel milder naar.'

Wie met fysieke gezondheidsproblemen in het ziekenhuis belandt, krijgt ook vaak meer steun van de omgeving dan bij een langdurige psychische ziekte. 'Jongeren voelen zich nu vaak niet gehoord. We moeten samen gaan kijken naar wat zij nodig hebben en hen serieus nemen. We mogen accepteren dat het veel tijd kost.'

Rianne de Soet, *Shared Roads, Shared Risks*. Promotie was 17 december 2025

Denk jij aan zelfdoding of maak je je zorgen om anderen? Je bent niet alleen. Neem contact op met 113 Zelfmoordpreventie via www.113.nl of bel 113 (lokaal tarief) of 0800-0113 (gratis)

Er zijn ergere dingen

Hoogleraar klinische psychologie en oud-Mare-columnist Willem van der Does verlaat de universiteit twee jaar eerder dan gepland: hij heeft de ziekte van Parkinson. ‘Psycholoog zijn helpt bij het relativeren: ik prijs me gelukkig dat het me relatief laat overkomt.’

DOOR VINCENT BONGERS
ILLUSTRATIE MICHIËL WALRAVE

Ik moet oppassen dat ik niet voortdurend in slaap val’, vertelt Willem van der Does (65). ‘Het komt voor dat ik hier achter mijn bureau ineens wakker word. Ik weet dan niet waar ik op dat moment ben. Die eerste seconde durf ik nauwelijks mijn ogen open te doen, want dan blijkt misschien dat ik bij een vergadering in slaap ben gevallen.’

De emeritus hoogleraar klinische psychologie zit in een stoel in zijn kantoor in het gebouw van de faculteit Sociale Wetenschappen dat net de nieuwe naam Agora heeft gekregen (zie kader). Van der Does kreeg in 2023 de diagnose ziekte van Parkinson, een degeneratieve aandoening van het centraal zenuwstelsel. ‘Een van de symptomen is dat je lichaam verstijft. Daarom zit ik nu ook niet helemaal lekker.’ In zijn linkerhand is soms een lichte trilling te zien.

‘Om de symptomen te onderdrukken, krijg ik pillen’, legt hij uit. ‘Die werken goed, maar slechts voor een paar uur. Ik word dus steeds wakker: slaap maar vier uur per nacht. De slaapdruk loopt zo op, dan ben je gewoon ineens out.’

Van der Does behandelde patiënten, deed onderzoek en gaf onderwijs. Hij werd landelijk bekend met een aantal populaire publicaties waarin hij zijn analyses koppelde aan de befaamde zeurcartoons van de in 2016 overleden tekenaar Peter van Straaten. *Zo ben ik nu eenmaal!* ging over persoonlijkheidsstoornissen, *Met de wetenschap van nu* over hoe bijvoorbeeld politici gebruikmaken van emoties om stemmen te winnen. Van der Does werkte sinds 1990 in Leiden, eerst bij psychiatrie en sinds 1999 bij klinische psychologie. Eind december gaf hij zijn afscheidscollege, twee jaar eerder dan gepland.

‘De afdeling had een bezuinigingsopdracht en ik had Parkinson, dat kwam samen. Werken ging nog net, maar het werd eigenlijk te zwaar. Ik heb eieren voor mijn geld gekozen en ga me nu voorname-lijk richten op reizen en schrijven.’

Wanneer merkte u dat er iets niet in orde was?

‘Ik was aan het trainen voor de Leiden marathon. Mijn tijden werden steeds langzamer en ik kreeg een soort verkramping in mijn voet. Later kwamen daar trillende ledematen bij. De verdachte was Parkinson, maar de neuroloog zag het toen nog niet. Ik had een vitamine-B12-tekort en heb een tijdje gedacht dat ik daarmee wegkwam.’

‘Een jaar later is alsnog Parkinson vastgesteld. Dan ga je aan de pillen en is er vrijwel meteen een behoorlijke verbetering. Je kunt eigenlijk weer normaal functioneren. Alleen is het pure symptoombestrijding. Uiteindelijk ga je *downhill*, maar het tempo is variabel. Je kunt jaren op een soort plateau zitten. Als dit het is, kan ik er prima mee leven.’

Helpt uw ervaring als psycholoog u om met de ziekte om te gaan?

‘In ieder geval om het te relativeren. Het is heel vervelend dat dit me overkomt, maar als het op mijn veertigste was gebeurd had het bijvoorbeeld ook impact op mijn carrièrekansen gehad. Ik prijs me gelukkig dat dit me relatief laat is overkomen. Er zijn ergere dingen.’

Hoe bent u in dit vakgebied terechtgekomen?

‘Ik kom uit een artsengezin, mijn grootvader was al huisarts. Ik dacht dat ik dat ook zou worden, maar werd uitgeloot voor geneeskunde. Toen ben ik psychologie in Leiden gaan doen, in 1978. Maar het was meer een studententijd dan studietijd.’

Hoezo?

‘De studie was génant makkelijk. Je kon eindeloos tentamens herkansen. Per ongeluk haalde je zo’n examen ook nog wel eens. Slecht studeren had nauwelijks consequenties. Na mijn kandidaats overviel me een lichte paniek: ik had niet het gevoel dat ik iets wist of kon. Mijn doctoraal heb ik serieuzer aangepakt. ‘Ik was lid van Minerva. Je jaarclub wordt een soort familie, inclusief de oom die je eigenlijk niet zo aanstaat maar er nu eenmaal ook bijhoort. Sommige jaarclubgenoten zijn nog steeds mijn beste vrienden.’

‘Het valt mij op dat ontgroeningen nu harder zijn dan dat ik ooit heb meegemaakt. Je bouwde een indrukwekkend slaapttekort op maar het was totaal niet bedreigend. Er werd nooit geslagen of wat dan ook. De andere verenigingen zijn een beetje op het corps gaan lijken. Dan ontstaat er een soort wedloop: wie is de echte? Zijn we wel zuur genoeg?’

Wat vond u het interessantst aan de studie?

‘Je had in die tijd een anti-psychiatrie-beweging die zich verzette tegen het gebruik van pillen en dwangmiddelen. Dat trok me wel, maar ik beseftte niet dat die hype ook wel weer voorbij zou gaan. Inmiddels denk ik heel anders over behandelingen met medicijnen.’

‘Als ik terugkijk, heb ik eigenlijk te veel verschillende dingen gedaan. In de jaren tachtig was hypnose populair. Ik volgde een cursus tijdens mijn stage op de vakgroep psychiatrie en het werd mijn afstudeeronderwerp en eerste baan: pijnbestrijding bij ernstige brandwonden. In die tijd begon ik aan een promotieonderzoek naar schizofrenie. Later heb ik me beziggehouden met angststoornissen, depressie en het post-traumatisch stress-syndroom (PTSS).’

Waar bent u trots op?

‘We hebben een therapie voor relatief eenvoudige PTSS-klachten getest op een heel kwetsbare groep met ingewikkelde trauma’s. Het gaat om mensen die vaak juist buitengesloten worden van trials omdat ze zo crisisgevoelig zijn.’

‘Het vergt veel training en tact om deze patiënten naar therapie te “duwen” en te ondersteunen. Maar dan zie je soms in één zitting al behoorlijke verbetering. We konden aantonen dat de therapie sterke positieve effecten had op die kwetsbare groep. ‘De behandeling is geïmplementeerd in het Leids Universitair Behandel- en Expertise Centrum (LUBEC): de academische poli waar we patiënten behandelen, maar ook studenten opleiden. De komst van LUBEC is de belangrijkste ontwikkeling in het psychologie-instituut geweest.’

‘Ik ben tevreden over dat LUBEC soort van gelukt is. Ja, ik zeg soort van, want je weet in de huidige tijden van bezuinigingen niet of ergens weer de stekker uit wordt getrokken.’ >

‘Het schrappen van de Engelstalige bachelor is een daad van verraad van het college’

> De Engelstalige bachelor van psychologie wordt door de universiteit geofferd om de taaltoets Engels uit de nieuwe Wet internationalisering in balans te krijgen. Wat vindt u daarvan? 'Ik vind het een daad van verraad van het college van bestuur. Het is een offer aan het kabinet om te voorkomen dat andere Engelstalige bacheloropleidingen worden aangepakt. Er werd verder geen enkele inhoudelijke argumentatie bij gegeven. 'Je denkt zo de politiek tevreden te stellen, maar dat is niet zo. Iemand maakte de vergelijking met de het lied "Dodenrit" van Drs. P.: je gooit één kind van de slee om de honger van de wolven te stillen en zo de rest van het gezin te redden. Maar nee, het volgende kind gaat er ook aan, enzovoort.'

Van welke behandelmethodes in de psychiatrie verwacht u het meest? 'Ik zie mogelijkheden voor behandelingen met psychedelica. In de jaren zestig zijn die ook een tijdje populair geweest maar een harde dood gestorven door veel propaganda in plaats van goed onderzoek. Als we de verleiding kunnen weerstaan om ze weer te veel te hypen, dan zou dat voor verbetering kunnen zorgen. 'Verder heb ik in mijn afscheidsrede betoogd dat de huidige psychologische behandelingen enigszins worden ondergewaardeerd. De effecten zijn lang niet slecht en het is onwaarschijnlijk dat er een snelle doorbraak komt naar iets veel effectievers.'

Hoe kwam u erbij om publieksboeken te gaan schrijven? 'Het eerste boek was een uit de hand gelopen eerstejaarscollege over persoonlijkheidsstoornissen. Die zijn niet echt zeldzaam – zo'n tien procent van de bevolking voldoet aan de diagnostische criteria – maar zijn toch moeilijk te herkennen. Voor de meeste eerstejaars is het een ver-van-bed-show. De extreme casus uit hun leerboek komen ze niet tegen. Het viel me op dat de tekeningen van Peter van Straaten een alledaagse en wat mildere versie presenteren van de tien persoonlijkheidsstoornissen die ik beschreef in colleges. Ik begon de cartoons te gebruiken om dat inzichtelijk te maken. 'De studenten vonden het amusant, niet meer dan dat. Maar toen ik een presentatie op de open dag voor aankomende studenten én hun ouders gaf, lagen alle vaders en moeders dubbel. Ik beseftte: dit moet ik snel opschrijven voordat iemand anders het doet. In 2004 verscheen *Zo ben ik nu eenmaal!* waarvan er inmiddels meer dan 125.000 zijn verkocht. Ook voor Van Straaten was het zijn bestverkochte boek.' 'Met de wetenschap van nu (2010) is voortgekomen uit mijn columns in *Mare*. Mijn aanpak was elke keer een klassiek experiment of verschijnsel uit de psychologie toe te lichten aan de hand van een actueel voorbeeld. Liefst iets wat in de universiteit gebeurde, maar daar ben je op den duur doorheen. Ik ging me richten op de landelijke politiek en legde aan de hand van een voorbeeld uit hoe cognitieve dissonantie werkt. 'Ik wil nog minimaal één keer mijn Peter van Straaten-trucje doen. Hij heeft ongeveer honderd tekeningen nagelaten waarin hij psychologensessies verbeeldt: cliënt tegenover behandelaar en één regel eronder. Het lijkt me niet zo moeilijk om daar een tekst omheen te schrijven over wat psychotherapie is en wat je ervan kunt verwachten.'

Welke persoonlijkheidsstoornis is het meest van toepassing op uzelf? 'De narcistische: de meeste mannen hebben daar last van. En een tikje dwangmatig en vermijdend. Het wordt problematisch als je jezelf maar in eentje herkent. Die zou dan wel eens heel erg van toepassing kunnen zijn.'

Nieuwe naam voor fsw is 'een blunder'

Het faculteitsgebouw van Sociale Wetenschappen heeft de nieuwe naam 'Agora' gekregen. De voormalig naamgever was de Leidse lakenhandelaar Pieter de la Court, die bleek echter ook betrokken te zijn bij kolonialisme en slavenhandel. De naamsverandering is 'mesjogge', vindt Van der Does. 'Je beoordeelt dan iemand die in de zeventiende eeuw leefde aan de hand van heden-daagse normen.' De nieuwe naam is niet erg gelukkig gekozen, want ook de Grieken hadden slaven. Van der Does wijst erop dat GeenStijl een spottend stukje heeft geschreven over de nieuwe naam. 'De agora was in eerste instantie een ontmoetings- en vergaderplaats voor de vrije burgers (mannen, want het werk werd in de regel door de vrouwen en de slaven gedaan)', citeert GeenStijl Wikipedia. 'Het is een blunder', constateert Van der Does. 'De Engelstalige Wikipedia-pagina omschrijft "agora" als de plek waar free-born citizens would gather (...) to hear statements of the ruling king or council. Dat lijkt op hoe de universiteit tegenwoordig steeds meer wordt bestuurd, dus in die zin een passende naamswijziging.'

Bizar vergekomen

‘Met dom geluk’ en door ‘gewoon niet de slechtste te zijn’ haalde Leidse student Jurian Calis de halve finale van *Heel Holland Bakt*. Mare ging koekjes met hem bakken. 'Ik liep daar rond als een soort showpony.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN
FOTO'S MARC DE HAAN

‘Hier gewoon wat boter en suiker bij gooien’, zegt Jurian Calis (27), terwijl hij met zijn pannenkoek door het mengsel roert. Een dag eerder heeft hij het recept al getest, maar het was nog niet perfect, dus vandaag waagt hij een nieuwe poging. De masterstudent Bio-Pharmaceutical Sciences & Business Studies loopt druk in zijn *Heel Holland Bakt*-schort door de bescheiden keuken van zijn appartement op de Hooigracht. ‘Echt heel erg *pick me* dat ik dit schort draag, eigenlijk.’ De muren van zijn woning zijn behangen met Zweedse posters, overal staat Scandinavisch interieur van Ikea - ook ‘omdat het goedkoop is’ - en in de hoek bij het raam staat een Zweeds vlaggetje. De lichte obsessie met Zweden kenmerkt Calis’ deelname aan het dertiende seizoen van *Heel Holland Bakt*, waarin hij zagezegt altijd op zoek was naar een ‘Scandinavische twist’. ‘Ik vind Zweden een heel mooi land: de cultuur, de zangerige taal, de kunst, natuur, architectuur, kledingstijl, ik vind alles geweldig. De fika die ze daar hebben met kardemombroodjes, kaneelbroodjes, bepaalde taarten. Ik ben niet van aardbeien en bosvruchten. Doe mij maar citrus, kruiden of nootjes. Dat doen ze daar ook.’ Voor *Mare* wilde de Leidse student een recept verzinnen dat ‘typisch Leids’ is. ‘Ik heb het recept een beetje gebaseerd op het Amsterdamse Koggetje, maar ik heb de bruine basterdsuiker en karamel eruit gegooid, en amandel en hazelnoot erin gedaan. Dat is niet per se Leids, maar wat is wel Leids dat in een koekje kan? Ik ben daarom maar voor iets gegaan dat sowieso lekker is en ik noem ze: Leidse Kruitscheepjes.’ Toen hij nog bij zijn ouders in Huizen woonde keken ze altijd samen naar het populaire bakprogramma. Als Calis een jaar geleden ziet hoe de Leidse geneeskundestudent Kim Stolzenbach het tot de finale weet te schoppen, gaat het bij hem ook kriebelen. ‘Ik dacht gelijk: ik ga het ook proberen. En ik kon deze zomer (toen de opnames waren, *red.*) toch niet op vakantie, dus zo had ik gelijk wat “vrijtijdsbestrijding”.’ Dat hij telkens door de voorrondes kwam, voelde ‘als een grote grap’. ‘Ik moest eerst een vragenlijst invullen, en dan een port-folio opsturen. Maar ik ben echt heel slecht in foto’s maken. Ik vergat het steeds, dus het was mijn baksel steeds of al half aangevreten of er was al een stuk uit, of ik maakte überhaupt geen foto’s.’ Na vier voorrondes stond hij voor de laatste test in de keuken van Robèrt van Beckhoven. ‘Zo’n 750 mensen hadden zich aangemeld voor het programma en toen stond ik daar opeens met nog maar dertig deelnemers. Iedereen kan bakken, maar daar willen ze kijken hoe stressbestendig je bent en of je ondersteden ook nog een beetje kunt kletsen. Want ja, je komt wel op tv.’ Voor deze proef moesten de bakkers vier identieke eclairs maken in anderhalf uur. ‘Ik liep daar als een soort een halve

‘Ik nam veel taarten mee voor mijn scriptiebegeleider’

showpony en heb allemaal gekke dingen staan doen. Ik had de eclairs dubbel opgespoten, waardoor het een soort croissantjes werden. Nou, dacht ik, het was een leuke ervaring, maar dit ziet er niet uit, dus ik ging er al helemaal vanuit dat dit het einde was voor mij. Tot ik op de uni was, werd ik opeens gevideobeld: “Jij staat in de tent!” Dat had ik nooit verwacht.’ Terug naar de Leidse Kruitscheepjes. ‘Oké, nu doen we het deeg in de spuitzak. Heb je geen spuitzak? Twee lepels doen het ook, of balletjes uit de koelkast rollen. Minder mooi, maar bij mij is het ook nooit perfect. Ik ben geen chef-afwerking, want ik ben een beetje motorisch gestoord. Het gaat uiteindelijk toch om de smaak.’ Hij schuift de bakplaat in de oven: achttien minuten op 160 graden. Zijn doel in de tent: niet als eerste afvallen. ‘Met de concurrentie die daar stond, had ik dat toch wel verwacht. Ik had de minste ervaring en bakte bijna nooit taarten. Ik maak altijd koekjes en andere fröbelijtes. Daarbij was ik samen met Roos de jongste deelnemer. Maar toen ging bij Tracy alles mis in de eerste aflevering, dus viel zij af.’ Telkens kwam Calis een ronde verder ‘door gewoon niet de slechtste te zijn’. Tot in de halve de finale alsnog voor hem het doek viel. ‘Ik zag het al aankomen, dus ik had van tevoren besloten vooral te genieten. Ik vind nog steeds dat ik heel goed heb gebakken, maar Bianca was beter. Het is alsnog bizar hoe ver ik ben gekomen. Het een gigantisch leuk avontuur.’ De jury preest zijn leercurve. ‘De eerste vier afleveringen waren nogal rommelig, het verliep niet helemaal “joepie de poepie”. Maar daarna zag het er steeds beter uit en werd ik ook trots op wat ik neerzette.’ Tijdens de eerste aflevering was Calis nog bezig met het schrijven van zijn scriptie. ‘Dat was heel intens, maar gelukkig had ik een heel lieve scriptiebegeleider. Toen ik vertelde dat ik me had aangemeld voor het programma en naar de casting

moest, zei ze: “Lekker doen, ga gewoon en neem gelijk de dag van tevoren ook vrij, dan kan je oefenen en bakken.” Dat was heel fijn. Ik nam ook veel taarten mee voor haar.’ ‘Even kijken of ze een beetje mooi zijn.’ Calis loopt naar de oven en tuurt naar binnen. ‘Bij deze koekjes is het lastig te zien of ze gaar zijn, want door de chocola zijn ze al donker. Dus het gaat een beetje op gevoel. Gisteren deed ik ze 22 minuten in de oven, maar toen vond ik ze toch te hard.’ Wanneer hij de oven opent, vult de geur van amandel en hazelnoot het appartement. Na een korte afkoeltijd breekt hij een koekje doormidden en proeft. Hij knikt. ‘Ja, zo had ik ze voor ogen.’ Dat het programma wekelijks twee tot drie miljoen kijkers trekt, daar had hij ‘niet zo over nagedacht’. ‘Als ik naar de markt ging, werd ik vijf keer aangesproken. En dat zijn dan nog maar de mensen die je daadwerkelijk aanspreken, want ik zie ook genoeg mensen die naar me wijzen of stiekem een fotootje maken. Mijn andere hobby is zwemmen en toen ik me in het zwembad onder de douche af stond te spoelen, zei opeens iemand: “Zo jammer dat je eruit bent, ik vond het heel onterecht!” Dat voelde iets te intiem.’ Heeft hij nog raad voor andere studenten die eraan denken zich aan te melden voor het bakprogramma? ‘Sowieso doen, niet te veel over nadenken. Bak dingen die je kan, gebruik technieken die je beheerst. En blijf dicht bij jezelf. Word niet een soort circusaapje dat opeens gaat uitpakken met basilicum of lavendel terwijl je dat nog nooit hebt gedaan. Weet waar je kracht ligt en melk dat lekker uit.’ ‘Kijk ook naar wat de jury lekker vindt. Op een gegeven moment kwam ik erachter dat ze wel van een crunchje houden, dus dan voegde ik dat toe. Ik weet niet of deze strategische aanpak de reden is dat ik zo ver ben gekomen. Het was denk ik ook deels dom geluk.’

RECEPT

Leidsche Kruitscheepjes: ‘Ontploffen in je mond, niet in de gracht’

- 165 gr boter, op kamertemperatuur
- 150 gr witte basterdsuiker
- 1 tl vanille extract
- ¼ tl zout
- ½ ei, op kamertemperatuur, losgeklopt
- 165 gr bloem
- 1 eetlepel cacao-poeder
- 40 gram gehakte amandelen
- 40 gram gehakte hazelnoten

1. Verwarm de oven voor op 160 °C en leg een bakplaat klaar met bakpapier of een siliconen bakmat.
2. Meng in een kom de boter met de basterdsuiker, het vanille-extract en het zout tot een glad geheel. Zorg ervoor dat het mengsel niet luchtig wordt.
3. Meng het ei erdoorheen. Voeg daarna de bloem en cacao-poeder toe en roer kort tot alles net is gemengd.
4. Spatel vervolgens de fijngehakte amandelen en hazelnoten door het deeg.
5. Schep het deeg in een spuitzak, knip een opening van ongeveer 1 tot 1½ centimeter en spuit hoopjes van 2–3 centimeter op de bakplaat. Je kunt hiervoor ook twee theelepels gebruiken. Laat voldoende ruimte tussen de hoopjes, omdat de koekjes tijdens het bakken uitlopen.
6. Bak de koekjes in 15–18 minuten goudbruin en gaar. Laat ze daarna afkoelen op een rooster.

Universiteiten worstelen met Woo-verzoeken

Het afhandelen van Woo-verzoeken kost de universiteit veel tijd en geld. Leiden hoopt op compensatie vanuit het Rijk, zoals ook gemeenten die hebben gekregen.

DOOR MARK REID

De Wet open overheid (Woo) verplicht overheden en instellingen die onder de overheid vallen, waaronder universiteiten, om op verzoek documenten openbaar te maken.

Leiden ontving in 2024 dertig en in 2025 twaalf Woo-verzoeken. Deze verschilden in omvang van documenten omtrent een enkel bedrijfsongeval tot een verzoek over alle beleidsstukken, rapporten, actieplannen, besluitvormingsstukken, medewerkersonderzoeken, jaarverslagen tot alle correspondentie van een heel jaar over diversiteit en inclusie.

Omdat het afhandelen van de verzoeken veel geld en tijd zou kosten liet het Leidse college van bestuur weten samen met koepelorganisatie Universiteiten van Nederland (UNI) op zoek te zijn naar manieren om de werklast van Woo-verzoeken te verminderen en zelfs te kijken naar een mogelijke uitzonderingspositie, meldde nieuwsplatform *ScienceGuide* onlangs, op basis van een antwoord dat het bestuur gaf op een schriftelijke vraag van de universiteitsraad, afgelopen mei. Dat werd destijds al als 'waarschijnlijk niet haalbaar' bestempeld, en inmiddels is UNI ook afgestapt van dat streven, zo verklaarde voorzitter Caspar van den Berg tegen het Hoger Onderwijs Persbureau.

Hoeveel tijd ermee gemoeid is om Woo-verzoeken af te handelen durft woordvoerder van de universiteit Caroline van Overbeeke niet precies te zeggen. 'Dat is lastig in fte's of geldbedragen uit te drukken. Bij onze afdeling Juridische Zaken is net een Woo-medewerker gestart, een nieuwe functie. Buiten het werk van onze eigen juristen en deze nieuwe medewerker, maakt de universiteit vaak ook kosten als een verzoek te groot is om zelf te kunnen behandelen en we dit werk uitbesteden aan externe deskundigen.'

Van Overbeeke benadrukt dat de universiteit niet op zoek is naar een manier om onder de Woo uit te komen. 'De universiteit wil er niet vanaf, we hechten juist aan openheid en transparantie en leggen vanzelfsprekend verantwoording over ons werk af, en vinden ook dat dit moet.'

Wat wel blijft, is het streven naar een vorm van compensatie vanuit het Rijk voor de hoeveel tijd en arbeid die gaat zitten in het afhandelen van Woo-verzoeken, zoals ook gemeenten die hebben gekregen.

'We vragen aandacht voor het toenemende aantal Woo-verzoeken en het feit dat we de behandeling ervan niet gecompenseerd krijgen, zoals bij overheidsinstanties doorgaans wel het geval is', aldus Van Overbeeke. 'Het kost ons dus steeds meer geld, wat we niet aan onderwijs en onderzoek kunnen besteden.'

Een paar pagina's uit het zwartgelakte rapport over anatoom George Maat, die hij uiteindelijk zelf in 2016 via Mare openbaarde

Lijsttrekker Rob Jetten tijdens een fractiebijeenkomst van D66, een dag na de verkiezingswinst, oktober 2025

Trap er niet in

In De Grote Politieke Ontspinshow ontrafelen politicoloog Sarah de Lange en journalist Mark Lievisse Adriaanse alle taaltrucs en Haagse framing van politici. 'Media zijn te vaak een doorgeefluik.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO ANP/KOEN VAN WEEL

'Framen is iets wat we de hele dag doen', vertelt Leids hoogleraar Nederlandse politiek Sarah de Lange. 'Het is onze manier om met de complexiteit van de samenleving om te gaan.'

Omdat politici ook gewoon mensen zijn, is framing hen allerminst vreemd. 'Elke boodschap van een politieke partij bevat framing, tenzij het een puur feitelijke mededeling is', aldus De Lange. 'Problemen of oplossingen worden op een bepaalde manier gepresenteerd, terwijl er ook andere perspectieven mogelijk zijn.'

Geholpen door spindoctors proberen politici ook nog eens de werkelijkheid naar hun hand te zetten door te spinnen: het presenteren van een gebeurtenis of persoon in een bepaalde context om zo een positieve of negatieve draai aan iets te geven. 'Spindoctors zijn eigenlijk gewoon woordvoerders', zegt *NRC*-journalist en oud-parlementair verslaggever Mark Lievisse Adriaanse. 'Elke partij heeft er een aantal. Al is de tijd dat die ook echt bekend waren, zoals Jack de Vries van het CDA, wel voorbij.'

Hoe kleuren framing en spinning onze kijk op de politiek, hoe overtuigen en misleiden ze? Maandagavond gaan De Lange en Lievisse Adriaanse daar dieper op in tijdens De Grote Politieke Ontspinshow in het Wijnhavengebouw.

Waar gaan jullie het volgende week over hebben?
Lievisse Adriaanse: 'Ik zit niet meer in Den Haag, dus voor mij is het gordijn waar alles achter gebeurt weer gesloten. Dat vind ik ook niet erg, omdat ik het spel achter de schermen nooit het inspirerendste deel van mijn werk vond.

'Ik ga het hebben over het recente rapport van oud-ASMI-topman Peter Wennink. Dat rapport gaat over hoe de Nederlandse economie hervormd kan worden om meer groei te bereiken. Wennink doet een heleboel aanbevelingen die neerkomen op deregulering, zodat het voor grote bedrijven makkelijker

wordt om te ondernemen. Tegelijkertijd is het een heel politiek rapport met een alarmistische toon, dat geschreven lijkt vanuit het perspectief van de werkgeverslobby. Terwijl er ook andere invalshoeken denkbaar zijn.

'Er staan bovendien een aantal grote cijfermatige missers in, blijkt uit onderzoek van mijn *NRC*-collega's. Maar hoewel het rapport ramzelt, krijgt het een grote en apolitieke status toegekend: een expert heeft het onderzocht, dat nemen we als politiek serieus en bepaalt de marges waarbinnen het debat plaatsvindt. Maar daarbuiten wordt er nauwelijks nog over nagedacht.

'Het rapport is een goed voorbeeld van framing: in welke taal en binnen welke kaders voer je een debat over maatschappelijke problemen? Hetzelfde geldt voor onderwerpen als democratische vernieuwing en migratie.'

De Lange: 'Ik ga het hebben over één zinnetje van Henri Bontenbal. Aan het begin van de formatie zei hij dat een kabinet met 75 zetels – dus een kabinet met D66, CDA, VVD en JA21 – ook een meerderheidskabinet is. Zijn spin was dat een kabinet met 75 zetels niet zomaar kan worden weggestuurd, omdat er geen meerderheid is om een motie van wantrouwen te steunen. Terwijl er dan óók geen meerderheid is om beleid in te voeren. Hij probeerde een herinterpretatie te geven van wat een meerderheidskabinet eigenlijk is.'

vvd-leider Yesilgöz noemde deze variant van meet af aan 'een centrumrechts kabinet', doeleind op twee centrumpartijen, een rechtse partij en een radicaalrechtse partij. De pers nam die woordkeuze over. Is haar framing geslaagd?
Lievisse Adriaanse: 'Zeker. Ook het kabinet-Schoof is centrumrechts genoemd door de partijen zelf. Zo geef je het de zweem van gematigdheid mee.'

De Lange: 'Het gebruik van die term draagt vervolgens bij aan normalisering van het feit dat er een radicaalrechtse partij in het kabinet zit. Over wat centrum, links en rechts is, is een woordenstrijd gaande. Dat blijkt ook uit het feit dat de vvd blijft herhalen dat GroenLinks-pvdA radicaal zou zijn. En Caroline van der Plas noemde een minderheidskabinet van D66, CDA en vvd onlangs links.'

Lievisse Adriaanse: 'NRC heeft de coalitietoepie met JA21 wel rechts genoemd, maar zeker in talkshows zie je dat duiders op tv de taal van politici overnemen. Media stellen zich te vaak op als een doorgeefluik voor de frames van ministers of politiek leiders. We zouden ons daar veel meer over moeten bezinnen.'

Durven journalisten het beestje niet bij de naam te noemen uit angst voor represailles?
De Lange: 'Op mijn onderzoeksterrein – uiterst rechts – zie je dat veel journalisten tegenwoordig heel goed opletten wanneer ze een partij extreemrechts of radicaalrechts noemen. Daar laten ze zich vaak ook over informeren.

'In de sliptstream van de normalisering van radicaalrechts gaan we ook anders kijken naar extreemrechts. De meeste politicologen zijn van mening dat bijvoorbeeld Forum voor Democratie geen radicaalrechtse, maar een extreemrechtse politieke partij is. De partij heeft behoorlijk gewonnen de afgelopen verkiezingen. We weten niet uit onderzoek hoe zwaar het nieuwe leiderschap van Lidewij de Vos daarin weegt, maar we weten uit internationaal onderzoek wel dat vrouwelijke leiders van dit soort partijen, die hetzelfde zeggen als mannelijke leiders, als gematigder worden gezien. Haar leiderschap kan dus bijdragen aan een andere perceptie van de partij.'

Lievisse Adriaanse: 'In buurtonderzoek van NRC hoorden we ook dat stemmers haar gematigder vonden dan "die gekke Baudet", terwijl ze negen van de tien keer dezelfde ideeën heeft.'

Neemt extreemrechts in Nederland toe?
De Lange: 'Kiezers die alle instituties diep wantrouwen en een enorme afkeer hebben tegen het systeem zijn overgestapt van rvv naar Fvd. Tegelijkertijd blijft de extreemrechtse buitenparlementaire beweging in Nederland klein.'

Lievisse Adriaanse: 'Ik heb de indruk dat de radicale groep binnen het Fvd-electoraat groter is dan in 2019, toen de partij ook veel kiezers trok. Vorige week heb ik een necrologie geschreven over Robert Jensen. Ik noemde hem daarin een complotdenker. Het is lang geleden dat ik zoveel haatmail heb gekregen. Uit oude tweets van mij konden ze opmaken dat ik het covid-vaccin heb gekregen: ze wensten me veel sterkte omdat ik binnenkort zal sterven.

'Maar ik heb moeite met het narratief dat de democratie plotse-ling verzwakt en dat dat door het populisme komt. Die verzwakking is niet tien jaar geleden begonnen, maar is al zeker veertig jaar gaande. Voorbeelden zijn de verschuiving van macht van democratieën naar kapitaal, bijvoorbeeld via privatiseringen, de verzwakking van politieke partijen doordat hun wetenschappelijke instituten zijn uitgedeele, de mate waarin politieke partijen vreedzaam conflicten in opvattingen kunnen hebben en de mate van macht om dingen te veranderen. Die zaken hebben bijgedragen aan de huidige crisis.'

Eerste Kamerlid Daan Roovers zei onlangs in Mare dat Nederland in navolging van Amerika tekenen vertoont van een autocratie.
Lievisse Adriaanse: 'Wat er nu in Amerika gebeurt, en ook hier, gaat inderdaad een bepaalde kant op. Maar het is niet vanzelfsprekend dat dat altijd richting een autocratie gaat. We kunnen dat niet goed voorspellen. Bovendien: het is geen natuurlijk proces, er is misschien nog wel wat tegen te doen.

'Ook worden ontwikkelingen snel gezien als antirechtstatelijk terwijl ze dat niet per se zijn. Neem het rapport van de Nederlandse orde van advocaten vlak voor de verkiezingen, waarin de programma's van politieke partijen waren geanalyseerd. Bij wijze van spreken elke wetswijziging zou een ondermijning van de rechtsstaat zijn. Als je de rechtsstaat definieert als een toestand waarin je niks kan veranderen, en elke kleine verandering een aanval is op de rechtstaat of democratie, verflauwt het de discussie waar we het eigenlijk over zouden moeten hebben.'

De Grote Politieke Ontspin Show. Spaanse Trappen van het Wijnhavengebouw. Maandag 26 januari, 19-22 uur. Aanmelden via de universiteitswebsite.

Mark Lievisse Adriaanse, Wat iedereen aangaat. Hoe de democratie wordt afgebroken en hoe we haar vernieuwen. De Bezige Bij, 264 pp. €22,99

China kan de regio in de fik zetten

Chinese vrouwelijke soldaten marcheren tijdens een militaire parade ter gelegenheid van de 80e verjaardag van de overwinning op Japan en het einde van de Tweede Wereldoorlog, op het Tiananmenplein in Peking op 3 september 2025.

De spanning tussen China en Japan loopt steeds verder op. De inzet: het lot van Taiwan. Volgens sinoloog en japanoloog Casper Wits kan een conflict een domino-effect hebben op democratieën wereldwijd. ‘De relaties zijn op een dieptepunt beland.’

DOOR ELSE VAN DER STEEG
FOTO ANP

De historische onenigheid Japan en China vlamde in november fel op toen de kersverse premier van Japan, Sanae Takaichi, een uitspraak deed waarmee ze impliceerde dat Japan militair zou ingrijpen als China Taiwan binnenvalt. ‘Japan mag volgens haar eigen wetgeving alleen extern militair ingrijpen als het voortbestaan van het eigen land op het spel staat’, vertelt Casper Wits, universitair docent Oost-Aziëstudies, gespecialiseerd in de relatie tussen China en Japan. Maandag 26 januari geeft hij een actualiteitencollege over het onderwerp. De opmerking van Takaichi viel niet goed bij de Chinezen, aldus Wits. ‘Want zij zien Taiwan eigenlijk als een binnenlandse aangelegenheid, dus iets waar andere landen zich niet mee dienen te bemoeien.’ De ligging van Taiwan is echter belangrijk voor Japan. ‘Het heeft van zichzelf heel weinig grondstoffen. Ze halen bijvoorbeeld veel olie uit het Midden-Oosten en vloeibaar aardgas uit Zuidoost-Azië en Australië. Al die tankers varen door de Zuid-Chinese Zee en daarna langs Taiwan. Als dat opeens geen vrije internationale wateren meer zijn omdat China dat hele gebied in handen heeft, dan kunnen ze Japan economisch afknijpen en zo het land snel op de knieën dwingen. Daarom wordt Taiwan als een existentieel probleem gezien door Tokyo.’

Verder zit er nog veel oud zeer tussen de landen. Er zijn twee oorlogen tussen hen gevoerd. De eerste Chinees-Japanse oorlog (1894-95) is gewonnen door Japan. De tweede Chinees-Japanse oorlog van 1937 tot 1945 was een strijd van het imperialistische militaristische Japanse rijk richting de Chinezen.

‘De Japanners hebben daar enorm veel oorlogsmisdaden gepleegd. In China leeft sterk het gevoel dat ze daar geen berouw voor hebben getoond. Als Japans internationaal beleid bij China tegen de haren instrijkt, wordt dat meteen geïnterpreteerd als “ah, de Japanners zijn nog steeds bezig met duistere plannen”.

‘De Chinese overheid speelt daarop in door, met succes, een sterk anti-Japans sentiment aan te wakkeren bij de bevolking, waarmee ze vervolgens Chinees nationalisme en de communistische partij legitimeren.

‘De Japanse reactie op de Taiwan-kwestie wordt door de Chinezen ook op die manier geïnterpreteerd: ze bemoeien zich met onze binnenlandse aangelegenheid en denken weer de baas te kunnen spelen in Oost-Azië. Kritiek op Japan wat betreft het verleden is deels terecht, misschien kunnen de Japanners meer doen om schuld te betonen. ‘Maar wat de Japanners nu zeggen over het belang van Taiwan heeft daar weinig mee te maken. Het gaat Japan wel degelijk om het behoud van die vrije vaarroutes voor schepen en om het behoud van internationaal recht en democratie in Oost-Azië. Dat element willen de Chinezen niet erkennen.’

Tot China Taiwan binnenvalt, verwacht Wits niet dat het tot een gewapend conflict zal komen tussen China en Japan. ‘De relaties zijn nu op een dieptepunt. Aan de andere kant is er veel economische verwevenheid, de landen drijven veel handel met elkaar. Maar deze kwestie raakt zo erg de kernbelangen van beide landen, dat onderschatten wij in het Westen misschien. Taiwan moet en zal bij China gaan horen.’

Er is eigenlijk geen oplossing te bedenken voor dit conflict, zegt Wits: ‘Het beste scenario is gewoon een behoud van de status quo, dus de situatie zoals die nu is. Maar China gedraagt zich steeds agressiever ten opzichte van Taiwan en dat brengt Japan in een moeilijk parket.’

Wits verwacht niet dat China op korte termijn Taiwan binnenvalt: ‘De economie en het leger zijn daar nog niet klaar voor, maar over twee jaar kan de situatie al heel anders zijn.’ Een invasie raakt niet alleen de regio. Taiwan is een cruciale schakel in de ontwikkeling van geavanceerde chips. Als dat door een oorlog wegvalt, is die niet zomaar te vervangen. ‘Er wordt wel eens geschat dat die oorlog zo’n tien procent van het mondiale BNP kan kosten.’

Bovendien kantelt de machtsbalans in de regio dan ten voordele van China, dat daarmee ook hun mondiale invloed kan vergroten. ‘Het verzwakt Japan en zal de democratieën in dat deel van de wereld een enorme klap toebrengen. Mogelijk kan het ook een domino-effect hebben: dat democratieën over de hele wereld verzwakt worden.’ Europa lijkt het belang van Taiwan niet heel duidelijk op de radar te hebben, hoewel tegenwicht bieden zeker effect kan hebben. ‘China kan ervoor kiezen om deze regio in de fik te zetten. Dus het is zaak om in te zetten op afschrikking. De Japanners doen dit door meer te investeren in hun defensie. Europa kan bijvoorbeeld de banden met Taiwan meer uitbouwen op economisch gebied en op het gebied van onofficiële diplomatie. Door ze internationaal meer te laten meedoen, kan Europa laten zien het voortbestaan van een democratisch Taiwan te steunen.’

Als het aankomt op militaire hulp, kan Europa beginnen. ‘Daar gaat het uiteindelijk om de vraag: wat gaan de Amerikanen doen? Zij hebben nog steeds heel veel militairen gelegerd in de regio. Zo’n 30.000 in Zuid-Korea en zo’n 50.000 in Japan, dat is de grootste groep Amerikaanse militairen buiten de VS. En dan zijn er nog meerdere bases in de Filipijnen.

‘Het langtermijndoel van China is een Azië zonder Amerikaanse soldaten’, zegt Wits. Maar dat zal niet zo’n vaart lopen. De Amerikanen hebben veel economische belangen bij de handelsroutes in de regio. ‘Ze zijn voorlopig nog niet bereid om Japan onder de bus te gooien, terwijl Trump wel bereid lijkt te zijn om de Europese bondgenoten in de steek te laten.’

Casper Wits. *China & Japan: rivalen op een wereldwijde breuklijn.* 26 januari, 17.00-18.15 (inloop 16.45). Amare, Spuiplein 150

Opening van het academisch jaar in 1996: Loek Vredevoogd (rechts), naast minister van Onderwijs Jo Ritzen en rector Lammert Leertouwer. Foto Marc de Haan

Vader van het bsa én de Haagse campus

Als collegevoorzitter wilde Loek Vredevoogd (1938 - 2025) de actieradius van de universiteit vergroten en minder afhankelijk worden van het Rijk. **Douwe Breimer** en **Joris van Bergen** herdenken de energerende collega met wie ze in het college van bestuur zaten.

Op 28 december 2025 overleed Loek Vredevoogd op 87-jarige leeftijd. Hij was voorzitter van het college van bestuur van onze universiteit van 1994 tot en met 2002. Bij zijn overlijdensbericht noemde de familie hem ‘bestuurder in hart en nieren’ en dat was hij! Wij hebben hem van dichtbij meegemaakt als collega in het college van bestuur en dat was een energerende en inspirerende ervaring waar wij met veel plezier en respect aan terugdenken.

Loek Vredevoogd trad aan als interim-voorzitter van onze universiteit vanwege de bestuurlijke crisis in 1993-1994 en liet zich uiteindelijk overhalen om in Leiden te blijven. Hoewel de aanleiding tot deze crisis was gelegen in een conflict tussen het college van bestuur en de universiteitsraad over een nieuwbouwproject, lag de diepere oorzaak in de reeds langer verstoorde verhoudingen in de top van de universiteit.

Er was sprake van een sterk gefragmenteerde organisatie met verschillen in opvatting over de koers van de universiteit, over de wijze van besturen, over prioriteiten in beleid, over de kwaliteit van onderwijs en onderzoek. Over de bedrijfsvoering was veel ontevredenheid en de meningen over de oplossing verschilden. Bij zijn aantreden koos Vredevoogd in de eerste plaats voortvarend voor een intensieve kennismaking. Hij ging op zoek naar wat de academische gemeenschap in essentie verenigde en door vele vooraanstaande wetenschappers nodig werd geacht. Dit leidde tot de strategienota ‘Koersen op Kwaliteit’. Daarin werden concrete doelen en hoge ambities geformuleerd. Kernbegrippen: selectie, differentiatie en flexibiliteit.

Een commissie onder leiding van de befaamde hoogleraar Joan van der Waals werd door Vredevoogd gevraagd de hele universiteit door te lichten op sterktes en zwaktes in het wetenschappelijk onderzoek.

Voor de verbetering van de prestaties in het onderwijs werd het ‘bindend studieadvies’ ingevoerd, een tot dan nooit gebruikt wetenschappelijk instrument. Vredevoogd slaagde erin de studenten in de universiteitsraad ervan te overtuigen dat dit een juiste koers was, omdat het zowel het belang van de studenten als van de docenten diende. Deze overeenstemming werd landelijk als een uitzonderlijk fenomeen beschouwd en oogstte in eerste instantie veel kritiek. De invoering van de Wet modernisering universitaire bestuursorganisatie werd door Vredevoogd effectief benut om het ingezet beleid te versterken: het benoemen van decanen en faculteitsbesturen door het college van bestuur, het invoeren van het bestuursberaad waarin het college regelmatig overleg voert met alle decanen en het investeren in goede samenwerking met de universiteitsraad nieuwe stijl.

Vredevoogd wilde minder afhankelijk worden van financiering door het Rijk en meer inkomsten uit andere bronnen halen. Om

dat zichtbaar te maken werd het woord ‘Rijks’ uit de naam van de universiteit geschrapt en werd het voortaan Universiteit Leiden. Hij organiseerde een betere ondersteuning van het onderzoek in de derde geldstroom.

Hij wilde ook de actieradius van de academie vergroten en zag kansen in Den Haag om in die stad van politiek, bestuur, internationaal recht en veiligheid studies te vestigen die daarbij aansloten. Vredevoogd was de drijvende kracht achter de totstandkoming van de Haagse campus, die in de afgelopen 25 jaar een enorme groei heeft doorgemaakt. Een ander voorbeeld is de oprichting van de eerste Faculteit der Kunsten in Nederland, waar hij samen met Willem Albert Wagenaar de schouders onder zette. Dat gebeurde in nauwe samenwerking met Frans de Ruiter, de toenmalige directeur van het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, die decaan werd van de nieuwe faculteit.

Deze was vooral bedoeld om Leidse studenten met ‘dubbeltalent’ de mogelijkheid te bieden om naast hun studie ook een deeltijdoopleiding aan het conservatorium te volgen en Haagse studenten studietoelaten in Leiden. Bovendien werd het mogelijk om in de uitvoerende kunsten te promoveren, wat in de afgelopen twintig jaar al bijna honderd keer is gebeurd.

Vredevoogd werd gaandeweg alom gewaardeerd om zijn vernieuwende en resultaatgerichte activiteiten en om zijn betrokken, betrouwbare en verbindende wijze van besturen. Hij stelde bijvoorbeeld de jaarlijkse strategische conferentie in met alle faculteitsbesturen en medewerkers van centrale diensten. Niet alles wat hij wilde, lukte. Hij vond dat Leiden een MBA-opleiding nodig had, maar die kwam niet tot ontwikkeling. Hij protesteerde in 2000 tegen nieuwe Haagse bezuinigingen en toen hij op dovemansoren stuitte, dreigde hij om kostbaar cultureel erfgoed te verkopen om met de opbrengsten daarvan onderwijs en onderzoek te ontzien (bijvoorbeeld kaarten van de befaamde zeventiende-eeuwse cartograaf Joan Blaeu). Dat leidde vervolgens weer tot grote protesten en de verkoop – vooral bedoeld als signaal – ging niet door. Hij had zijn punt gemaakt: er gaat bij een universiteit niets boven onderwijs en onderzoek.

De huidige collegevoorzitter, Luc Sels, heeft Loek Vredevoogd heel treffend op LinkedIn getypeerd als ‘iemand die bepalend is geweest voor de koers die we als universiteit en als sector zijn gevolgd’. Dat blijkt ook uit het boek van universiteitshistoricus Pieter Slaman *De Glazen Toren, Geschiedenis van de Universiteit Leiden van 1975-2020*. Bij verscheidene onderwerpen wordt de naam Vredevoogd genoemd en geroemd. Vredevoogd heeft ons later vertrouwd dat hij daar heel content mee was.

Ondergetekenden hebben al tijdens onze samenwerking in het college van bestuur met Loek Vredevoogd een hechte vriendschap opgebouwd. Die heeft ook na onze bestuursperiode, samen met onze partners, geleid tot talloze gezellige ontmoetingen en gezamenlijke reizen. Wij zullen hem missen en zijn nagedachtenis in hoge ere houden.

Joris van Bergen was vicevoorzitter van het college van bestuur, vanaf 1997 tot en met 2005

Douwe Breimer was rector magnificus vanaf 2001 tot en met 2007 (en de laatste twee jaar ook collegevoorzitter)

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leiden-univ.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4.500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 7 leerlingen. Groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs:** *Mbo student, niveau 4 Engels. *Engels, 2 vmbo basis/kader. *Engels, 4 vmbo. *Twee leerlingen Nederlands 4 havo. *Nederlands, Engels, biologie, 3 vmbo kader. *Studiebegeleiding en Nederlands, 2 vmbo-havo. *Aardrijkskunde, biologie 3 mavo. *Nederlands, brugklas, mavo-havo. *Nederlands, brugklas vmbo. **Leiden-Zuid**, *3 leerlingen basisonderwijs. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijfendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl of weekbladmare@protonmail.com
Website mareonline.nl
Twitter [@weekbladmare](https://twitter.com/weekbladmare)
Mastodon [@weekbladmare@mastodon.online](https://mastodon.online/@weekbladmare)
Bluesky [@mareonline.nl](https://bsky.app/profile/mareonline.nl)
Instagram [@weekbladmare](https://www.instagram.com/weekbladmare)
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofdreductie:
Frank Provoost:
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie:
Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Marciëlle van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.joosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Carmen Brouwer (stagiair)

Medewerkers:
Emiel Beinema | Lente van den Berg | Lisa Boshuizen | Remco Breuker | Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen | Mathijs de Jong | Emma van Kalmthout | Henrik Laban | Marieke Nolten | Zahra Menguellati | Anna Schaafsma

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl
Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan
Illustraties: Bas van der Schot | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties:
Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, Telefoon 023 - 571 47 45, E-mail sales@bureauvanvliet.com bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad:
Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Annemarie Drahmman | Nour Eldin Emarā | Rosanne Hertzberger | Hermelijn Smits

Stills uit de videoclip van het Heavy Lungs-nummer 'Get Out'

Favoriete hobby: mezelf afzeiken

Dankzij (de clip van) het naar hem vernoemde Idles-nummer werd Danny Nedelko, zanger van de Britse punkband Heavy Lungs, wereldberoemd. Maar het rock-'n-roll-leven valt hem soms zwaar. 'Ik zit midden in een burn-out.'

DOOR VINCENT BONGERS

*'I just wanna be famous already
This is boring, boring, boring
Don't wanna pour you another drink
Or clean another sink'
(Uit 'Mr. Famous')*

'Een aantal van de teksten op de plaat gaat inderdaad over beroemd willen zijn en de levensstijl die de daarbij hoort', vertelt Danny Nedelko via Zoom vanuit zijn huis in Bristol. Met zijn band Heavy Lungs maakt hij venijnige punk met noiserock-invloeden. Op hun meest recente plaat *Caviar* is een close up van zijn mond te zien, volgepropt met de zwarte steureitjes: een pervers beeld van overdaad en hedonisme. Op 31 januari staat Heavy Lungs op het Out of the Ordinary Festival in de Nobel. 'Het overheersende thema van *Caviar* is een burn-out krijgen en het gevoel gefaald te hebben; een mislukking te zijn. Ikzelf, maar ook de drie andere bandleden hadden een burn-out. Nou ja, hadden. Ik zit er nog middenin. 'We waren niet helemaal tevreden over hoe onze vorige plaat het deed en hadden op een enthousiastere respons gehoopt. Terugkijkend is dat album ook minder goed dan het nieuwe. Ja, ja, ik weet het, dat zegt elke band natuurlijk, maar op *Caviar* hebben we meer focus gevonden. 'Na het opnemen van *All Gas No Brakes* (2023) en de daaropvolgende tours waren we allemaal op. Daar kwam bij dat tijdens het schrijven en opnemen van de nieuwe nummers mijn relatie uitging en ik te maken had met de nasleep daarvan. 'Financieel is het ook best lastig om rond te komen. We hebben allemaal een baan naast de band. Bassist James en ik staan achter de bar, een job die ook nog eens de nodige verleidingen met zich meebrengt. Gitarist Ollie en drummer George zijn schilders en decorateurs. Onze tours draaien niet met verlies, maar je reguliere inkomen loop je dan mis. Als we ergens spelen, kan

‘Een lied over jezelf horen is surreëel en ontroerend: ik moest huilen’

ik niet achter de tap staan. De huur betalen blijft dan ook lastig. 'Toch is er niets toffers dan dat uur knallen op het podium. Optreden is magisch. Athene, Boekarest en Belgrado, allemaal plekken waar we recentelijk hebben gespeeld. Dan denk ik: *what the fuck*, wat gaaf.'

*'I've aged five years in the past two weeks
I'm paranoid, sick of my own voice'
(Uit: 'Cushion the Blow')*

'Het vervelende is dat dingen die niet goed gaan in mijn hoofd blijven rondtollen en mijn gedachten gaan overheersen. Ik ga me vergelijken met anderen: doe ik het wel goed genoeg? "Cushion the Blow" is een sarcastische steek naar mezelf en mijn ego, een zelfanalyse met de nodige zelfspot over mijn verwachtingen. Mezelf afzeiken in teksten is mijn favoriete hobby. 'Ik heb niet per se het verlangen om een rockster te zijn. Een nummer als "Mr. Famous" is natuurlijk enorm overdreven, maar willen we geen "grote" band zijn? Stiekem wel natuurlijk. Creatieve voldoening en erkenning krijgen voor je muziek is belangrijker. Beroemd worden is niet onze drive. Maar als het er ooit van komt, zeg ik er geen nee tegen.'

*'In Puerto Rico, I'm drinking rum
Zero stress, zero alarms
Down at the beach, I'm getting a tan
Piña coladas on the sand'
(Uit: 'Get Out')*

'Ik had het idee voor de dwangbuis', zegt Nedelko over de video van 'Get Out' waarin hij met samengebonden armen maniakaal door een soort knekelveld van etalagepoppen rent. 'George vond een opslagplaats vol met afgedankte paspoppen. We kregen gelukkig toestemming van de eigenaar om er te filmen. Het is een bizarre en spookachtige locatie. Uiteraard past de dwangbuis bij het thema van *Caviar*: gevangen zitten en willen ontsnappen van je dagelijkse uitdagingen en verantwoordelijkheden. Het liefst wil je ergens op een strand liggen dat ver van iedereen weg is.'

*'My blood brother is an immigrant
A beautiful immigrant
My best friend is an alien
My best friend is a citizen
He's strong, he's earnest, he's innocent
Yadda, yadda, yadda, yadda
Ey, ey, ey, ey
Danny Nedelko'
(Uit: 'Danny Nedelko' van postpunkband Idles)*

'We zijn ontzettend close met onze stadsgenoten Idles. Toen ze dit nummer, waarin ze pal voor immigranten gaan staan, hadden opgenomen, stuurden ze het naar me toe. Ik zat op mijn kamer in Bristol te luisteren en moest huilen. Het was heel surreëel en ontroerend om een lied over jezelf te horen. 'De clip is geregisseerd door Lee Kiernan, een van de twee gitaristen van Idles. Ik liep een dag rond in Bristol en ben met bewoners met allerlei verschillende etnische achtergronden voor de camera gaan staan. We maken

het oké-teken met onze vingers. Het is natuurlijk een positief gebaar: alles is in orde en samen krijgen we alles vlotjes voor elkaar. 'We hadden toen nog geen idee dat *white power cunts* dat gebaar gebruiken om zich kenbaar te maken. Dat speelde toen nog niet echt. Het mag natuurlijk duidelijk zijn dat we daar niet voor staan. Niet dat we dat nog hoeven te benadrukken, denk ik. 'Ik ben zelf een immigrant, opgegroeid in Oekraïne en op mijn vijftiende met mijn moeder naar Groot-Brittannië gekomen. Ze maakte die keuze vanwege de liefde. Mijn oom woonde al in Engeland. In 2013 gingen we bij hem op bezoek en hij introduceerde haar aan zijn beste vriend en de vonk sloeg over. Thuis in Kyiv zei mijn moeder: "Ik moet met je praten. We gaan verhuizen naar Engeland." Ik dacht dat het een grapje was, maar dat bleek niet zo te zijn. 'Ik kijk met groot afgrijzen naar de Russische gruweldaden in Oekraïne. Het breekt mijn hart. Onlangs kreeg ik het nieuws dat mijn tante uit Odesa is gevlucht naar Duitsland. Dat is een zorg minder.' Met 'Danny Nedelko' brak Idles door naar het grote publiek: de clip heeft meer dan vijf miljoen hits op YouTube. Baalt hij er niet van dat Heavy Lungs minder succes heeft? Nedelko doet alsof hij zijn laptop dichtklapt. 'Daar gaan we hoor, de altijd terugkerende Idles-vraag. Dit interview is nu afgelopen. Nee, het is fantastisch en juist heel inspirerend om te zien wat ze allemaal voor elkaar krijgen. We knallen zelf ook gewoon door. We hebben net een nieuw nummer opgenomen met de titel "Godkiller", dat komt binnenkort uit. Je hoorde het hier als eerste.'

Out of the Ordinary Festival, met onder andere John Coffey, Heavy Lungs, The Klittens, Roufaida en Grote Geelstaart. Nobel en Scheltema, zaterdag 31 januari, € 39,90

‘Na drie minuten in de wacht schreeuwden we: BRAND! BREESTRAAT!’

DOOR MARIEKE NOLTEN
FOTO MARC DE HAAN

Huis: Breestraat
Oppervlakte: 18 m² / 35 m²
Huurprijs: € 804,02 / € 1039,42
Bewoners: 6

Tijdens nieuwjaarsnacht brandde jullie studentenhuys af. Hoe waren de afgelopen paar weken?

Madelief (links op de foto): ‘Het besef is nog steeds niet ingekickt. Er lopen nog veel dingen, zoals verzekeringen, kamers leeghalen, en huisbazen.’
Marrit: ‘Het is taai. Het is wel doorgedrongen dat ik hier geen kamer meer heb, maar soms ga ik er toch nog automatisch heen in plaats van naar het station om naar mijn ouders te gaan.’
Madelief: ‘Het is extra sneu voor de internationale studenten uit ons huis. Voor veel van hen was het een enorme shock, aangezien ze er met kerst en oud en nieuw niet waren. Dan hoor je via

een appje dat het huis is afgebrand. De maandag erna heb je weer college, maar je weet nog niet waar je gaat slapen.’

Hadden jullie meteen door hoe erg het was?

Madelief: ‘We hadden een feest in de bar beneden. Toen zei iemand dat het brandalarm afging. We dachten dat het de magnetron was of zo. Ik deed een deur open en er kwam zoveel rook op me af dat ik wist: oh, dit is echt brand.’
Marrit: ‘Helemaal boven kwam er heel veel rook op mij af uit het dak, dus ik denk een vuurpijl?’
Madelief: ‘Maar dat is echt een gok, want de oorzaak is officieel nog niet bekend. Het was wel net na twaalf toen het gebeurde. Ik heb een BHV-diploma maar kreeg – heel gênant – het pinnetje niet uit de brandblusser door alle adrenalinne. Maar een heel grote brand kan je so-

wieso niet meer zelf blussen.’
Marrit: ‘We hebben drie minuten in de wacht gestaan bij 112. Er was geen goede verbinding, ik hoorde bijna niets. Toen ben ik meteen gaan schreeuwen: “BRANDWEER! BREESTRAAT 16!” Ze waren er wel heel snel.’
Madelief: ‘Ik dacht dat het meeviel. Maar zodra ik de brand buiten zag en de foto’s van mijn kamer, besepte ik dat het herstel lang gaat duren. Eerst dachten we weken, nu hebben we te horen gekregen dat het negen maanden wordt.’
Marrit: ‘Ik ben blij dat ik prima reageerde en dat ik niet in freeze-modus ging.’

Willen jullie nog terug?

Madelief: ‘Ik niet. De avond van de brand belde ik een van de twee huisbazen. Eén van de eerste reacties was: “Oh, de brandmelders en het brandsysteem werken wel goed.” Ze vinden het enorm spijtig voor iedereen, maar er is niet veel medeleven.’
Marrit: ‘Ik heb bijvoorbeeld daar nog een matras liggen dat helemaal nat en vies is. Ik heb niet de tijd gehad om het grof vuil te bellen. Morgen ga ik mijn sleutels inleveren en nu krijg ik een soort boete van 150 euro, omdat zij dat moeten weghalen.’

Wat missen jullie het meest?

Madelief: ‘Voor kerst had ik Nijntje-sloffen gekregen van mijn zusje. Een week lang heb ik ze elke dag gedragen. Die hebben het helaas niet overleefd. Mijn bestuurspak is ook niet meer te redden. Dat is jammer, want er zitten allemaal vlekken op van borrels en dan denk je weer terug aan dat ene slagroomgevecht of dat fust dat was ontploft.’
Marrit: ‘Ik mis niks, behalve een kamer in Leiden. Wij stonden bekend om goede huisfeestjes. Die ga ik echt missen.’
Madelief: ‘We hadden ook een dakterras aan de achterkant. In de zomer had je daar perfecte zon en ging ik daar met twee huisgenoten haken, met ijskoffie en een muziekje.’

Madelief heeft een nieuw onderkomen. Marrit en vier huisgenoten zijn nog op zoek. Tips: redactie@mare.leidenuniv.nl

COLUMN | ZAHRA MENGUELLATI

Random huisgenoten kunnen hartsvriend(inn)en worden

Na een halfjaar bij mijn ouders verhuisde ik deze week terug naar mijn studentenkamer in Den Haag. Een halfjaar is lang genoeg om me weer dat gevoel van nieuwigheid en ontwenning te geven. Want eigenlijk is het toch een raar iets, bij mensen intrekken die niet je familie zijn.

Een vriendin gaat volgende week op uitwisseling naar Venetië. Ze zit zo meteen met een vreemde in een appartement in een buitenlandse stad. Ik herkende haar *anxiety* meteen.

Januari 2024. Ik zit in het appartement waar mijn ouders me met tranen in de ogen hebben achtergelaten. In mijn kamer staat een half in elkaar gezet bureau waarvan het bovenste deel te zwaar is om zelf te tillen, dus ik kijk naar hoe de klok tikt totdat mijn nieuwe huisgenootje thuis is om te helpen.

Wat kan ik in de tussentijd doen? Bood-

schappen? Een gevoel van paniek besluip me. Ik heb aangeboden om pasta carbonara te koken voor mijn twee nieuwe huisgenoten en hun vriendin die ik nooit heb ontmoet, alleen heb ik dat nog niet eerder gemaakt.

Ik voel me een klein meisje dat net van de middelbare school komt. Waarom ben ik zomaar bij deze onbekende oudere studenten ingetrokken? Na een langere tijd leerde ik mijn huisgenoten beter kennen en raakte ik gewend aan hun aanwezigheid, gewoonten en uiteindelijk gezelligheid. Het koffiezetapparaat in de ochtend, make-up op een hoekje van de keukentafel. Vrienden uitnodigen om met zijn allen sushi te bestellen en Netflix te kijken. Lange filosofische gesprekken na het avondeten. Random huisgenoten kunnen zo hartsvriend(inn)en worden. Of je kan je gaan ergeren aan die kleine gewoonten. Kip geopend in de koelkast, vuile schoenen in de hal. Soms kleine dingen die ik niet vervelend vond bij mijn oude huisgenoot met

wie ik een goede klik had. Dan dacht ik liefkozend, ach, ze had vast haast vanochtend.

Vaak heb je huisgenoten niet voor het kiezen, maar ik heb toch echt mijn vervelendste huisgenoot zelf uitgekozen. Hij belde voor het hospiteren vanuit Milaan, en prees Den Haag de

hemel in. Hij zou lekker Italiaans eten voor ons koken, kon goed dingen repareren, we zouden samen series als *Squid Game* kijken. Daar zit de valkuil: je denkt dat je met een kennismakingsgesprek de touwtjes in handen hebt en iemand kiest die je ‘kent’. Uiteindelijk bleek dat hij helemaal niet zo fantastisch kon koken en dat hij ducttape een goede oplossing vond voor een kapotte vriezer. In het begin aten we samen en lieten we elkaar films zien. Voor hem *Fight Club*, voor mij *Greta Gerwig’s Barbie*.

Een paar maanden later kookten we expres apart van elkaar. Als je samenwoont en het beiden druk hebt, zie je pas echt hoe belangrijk een goede match is, naast communicatie en een verantwoordelijkheidsgevoel.

Nu ik erover nadenk om hierna samen te wonen met mijn vriend, waarschuwt iedereen me ervoor dat je elkaar wel écht heel goed moet kennen. Natuurlijk geef ik ze gelijk, maar hoe zit dat dan met huisgenoten in een studentenhuys? Van tevoren heb ik die dus welgeteld vijftien minuten gesproken, tegenover een jaar samenzijn met mijn vriend. Als student samen gaan wonen is eigenlijk een soort sociaal experiment. En jij en ik, beste lezer, zijn de proefkonijnen.

Zahra Menguellati is student International Studies

De vervelendste huisgenoot heb ik toch echt zelf gekozen